

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA DİSİPLİN UYGULAMALARI*

Dr. Süleyman ERİPEK

Problem

Türkiye'de gündüz öğretim yapan ortaöğretim kurumlarına (liselere) devam eden öğrencilerin yaş dağılımları genellikle 14 ile 21 arasında değişmektedir. Ergenlik dönemini içerisine alan bu yaşlarda biyolojik ve ruhsal yapıda meydana gelen değişiklikler, bireyin kendi benliği ve çevresiyle ilişkilerinde çeşitli uyum sorunlarına neden olabilmektedir. Nitekim yapılan araştırmalar, bu dönemdeki gençlerin yaklaşık %10 ile %15'inde, önemli uyumsuz davranış belirtileri bulunduğunu göstermektedir.

Çocuk ya da gençlerin uyumlu davranışlar geliştirmesinde önemli etmenlerin bulunduğu çevrelerden birisi de okuldur. Bu nedenle, öğrencilerin uyumlu bireyler olarak gelişimlerini sağlamada gerekli önlemleri almak, okulun başta gelen görevlerinden birisidir.

Türkiye'deki ortaöğretim kurumlarında, bu konuda, okul aile ilişkileri, rehberlik hizmetleri ve disiplin uygulamaları olmak üzere başlıca üç yaklaşım izlenmektedir.

Bunlardan ilki olan okul aile ilişkileri, okul-aile birlikleri yoluyla yürütülmeye çalışılmaktadır. Ancak uygulamanın başlangıcından okul aile birliklerinin bir tür okul yardım derneği olarak anlaşılmış olması, birliklerin daha sonraki çalışmalarını olumsuz yönde etkilemiştir.

İkincisi olan rehberlik hizmetleri, sınıf öğretmenleri ve rehberlik servisleri tarafından yürütülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin bu konuda herhangi bir ön ya da hizmet içi eğitimden geçmemiş olmaları, bunun yanında rehberlik servislerinin okulların tamamında olmaması,

(*) Doktora tez'i özeti

olanlarda ise yeterli araç, gereç ve bu konuda yetişmiş uzman personelin bulunmaması, okullardaki rehberlik uygulamalarına önemli sınırlıklar getirmektedir.

Üçüncü yaklaşım olan disiplin uygulamaları, Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan disiplin yönetmeliği uyarınca yürütülmektedir. Yönetmelikte okullardaki disiplin uygulamalarını yürütmek görevi disiplin ve onur kurullarıyla onur genel kuruluna verilmektedir. Bununla birlikte müdür başyardımcısının başkanlığında iki öğretmenden oluşan okul disiplin kuruluna, öğrencilerin de katıldıkları diğer kurullara oranla daha geniş yetki ve sorumluluklar verilmektedir.

1930 yılından beri okullardaki disiplin uygulamalarını düzenleyen disiplin yönetmeliklerinin başlangıcında öğrencilerin uyacakları kurallar, daha sonra disiplin cezasını gerektiren davranışlar sıralanmaktadır. Yönetmeliklerde zamanla yapılan değişiklikler genellikle bu davranışlara bazı eklemeler yapılması biçiminde olmaktadır.

Nitekim Ekim 1978 tarihinde yürürlüğe giren Disiplin Yönetmeliği'nde disiplin cezasını gerektiren davranışlar listesi, Türkiye'de 1970'lerden başlayarak hızla yaygınlaşma eğilimi gösteren siyasi nitelikteki öğrenci olaylarının da değerlendirilmesiyle 26 maddeden, 74 maddeye çıkarılmıştır. Bu yönetmelikte daha ileri gidilerek, disipline aykırı öğrenci davranışları, gerektirdiği disiplin cezalarına göre kümelendirilmiştir.

Çağdaş eğitim sistemi içerisinde disiplinin amacı, bireyin kendi kendisini, yaşadığı toplumun davranış ve insan ilişkilerinde benimseydiği değer ölçülerine ve kurallarına uygun olarak yöneltmesidir. Bu yaklaşım içerisinde okullarda disiplin uygulamaları, çocuk ya da gençlerdeki uyumsuz davranışların altında yatan nedenleri ortaya çıkaran, bunların düzeltilmesi ve önlenmesi için alınması gerekli uygun ve etkin önlemleri araştıran bir nitelik kazanmıştır. Bu önlemler alınmaksızın yalnızca cezai yaklaşımlarla okulda düzen ve disiplini sağlayabilmek çoğu kez olanaksızdır.

Türkiye'nin çeşitli illerinde Ekim 1978 tarihinden önceki disiplin yönetmeliklerinin yürürlükte olduğu öğretim yıllarında, okullardaki disiplin uygulamalarını konu alan, az sayıda olmakla birlikte çeşitli araştırmalar yapılmıştır.

Bu araştırma bulguları, ortaöğretim kurumlarındaki disiplin uygulamalarının "biçimci disiplin" olarak nitelendirilen ilkel disiplin

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA DİSİPLİN UYGULAMALARI

yaklaşımına göre anlaşılıp yürütüldüğüne ilişkin önemli ipuçları vermektedir. Buna göre, öğrencilerden yetişkinlerin koyacağı kurallara uymaları beklenmekte, bu kurallara uymayan öğrenciler yine yetişkinlerce cezalandırılmaktadır.

Bu belirlemelere karşın, yapılan araştırmaların konunun önemli bazı yönlerine açıklık getirmedikleri görülmektedir. Bunların başlıcaları, disipline aykırı davranışta bulunan öğrencilerin özelliklerinin diğer öğrencilerin özellikleri yönünden incelenmesi, disipline aykırı davranışın oluşumunda "zaman" etmeninin rolünün belirlenmesi ve bu davranışların öğrencilerin uyum sorunları yönünden değerlendirilmesi biçiminde sıralanabilir.

Okullardaki disiplin uygulamalarının değerlendirilebilmesi için konunun bu yönlerine ilişkin bilgilere gereksinim duyulmaktadır. Araştırma konusu bu gereksinimden kaynaklanmıştır.

Amaç

Araştırmanın temel amacı, 1978 - 1979 öğretim yılında Ankara ili merkezindeki 14 ortaöğretim kurumunda disipline aykırı davranışta bulunan öğrenci ve davranışlarının, bu öğrencilere yönelik disiplin uygulamalarının belirlenmesiyle disiplin uygulamalarının öğrencilerin uyum sorunları yönünden değerlendirilmesidir.

Bu amaç doğrultusunda yapılacak belirleme ve değerlendirmeler aşağıda belirtilen beş aşamada gerçekleştirilmiştir.

1. Disipline aykırı davranışta bulunan öğrencilerin belirlenmesi.
2. Disipline aykırı davranışların belirlenmesi.
3. Disiplin uygulamalarının belirlenmesi.
4. Disipline aykırı davranışların oluşumunda zaman etmeninin rolünün belirlenmesi.
5. Disipline aykırı davranışlar ve bu davranışlara yönelik disiplin uygulamalarının öğrencilerin uyum sorunları yönünden değerlendirilmesi.

Önem

Araştırma ortaöğretim kurumlarında görev alan ya da alacak yönetim, öğretim ve rehberlik personeline durumu açıklayabilecektir.

Araştırma bulgularının okullardaki disiplin uygulamalarının, rehberlik hizmetlerinin ve okul aile ilişkilerinin geliştirilmesine yardımcı olabileceği ve bu alanda yapılacak yeni araştırmalara ışık tutabileceği umulmaktadır.

Sayıtlar

Araştırmada, yararlanılan bilgi toplama kaynaklarında yer alan bilgilerin gerçeği yansıttığı temel sayıtlıktan hareket edilmiştir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma 1978-1979 öğretim yılında Ankara ili merkezinde gündüz öğretim yapan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı sekiz genel lise (sınavla öğrenci almayan) ve altı meslek lisesi (endüstri meslek ve kız meslek) olmak üzere toplam 14 ortaöğretim kurumuyla sınırlıdır.

2. Araştırmada öğrencilerin özellikleri cinsiyet, yaş, sınıf seviyesi ve sınıf geçme durumlarıyla; okulların özellikleri ise bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi, öğrenci sayısı, türü ve eğitim durumlarıyla sınırlıdır.

Yöntem

Araştırma Kapsamına Alınan Okullar: Ankara il merkezinde 1978-1979 öğretim yılında gündüz öğretim yapan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 34 genel lise (sınavla öğrenci almayan) ve 19 meslek lisesi (endüstri ve kız meslek) bulunmaktadır. Bu okullara devam eden öğrenci sayısı 52.477'dir.

Araştırmada birinci aşama içerisinde yanıt aranan sorulardan birisi, okulların özellikleriyle öğrencilerin disipline aykırı davranışlarda bulunma durumlarının birbirlerine bağımlılığının test edilmesine ilişkindir.

Ankara ili merkezindeki ortaöğretim kurumlarının özelliklerine göre dağılımları, yapılacak bir örneklem çalışmasında bu iki değişken arasındaki bağımlılığı test etme olanağını vermemektedir. Bu nedenle okulların seçiminde örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Bunun yerine okullar özelliklerine göre kümelendirilmiş ve her kümeden eşit sayıda okul alınmıştır. Sonuçta, 8 genel ve 6 meslek lisesi olmak üzere 14 okul belirlenmiştir. Bu okullara devam etmekte olan 16.332 öğrenci araş-

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA DİSİPLİN UYGULAMALARI

tırma kapsamına alınmıştır. Yalnızca öğrencilerin sınıf geçme ve yaş durumlarının belirlenmesinde örneklem alma yoluna gidilmiştir.

Veriler ve Toplanması: Araştırmada okullarda disipline aykırı bulunan öğrenci davranışları, bu davranışlara yönelik disiplin uygulamaları, öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, sınıf seviyesi ve sınıf geçme özellikleriyle okulların bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi, öğrenci sayısı, türü ve eğitim durumlarına ilişkin verilere gereksinim duyulmuştur.

Gereksinim duyulan bu veriler okullardaki disiplin kurulu karar defterleri, disiplin dosyaları, sınıf geçme defterleri ve öğrenci kişisel dosyalarından elde edilmiş, edinilen bilgiler hazırlanan öğrenci ve okul bilgi fişlerine işlenmiştir.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması: Araştırmada bağımlılıkların kontrol edilmesinde Kay-Kare Test'i kullanılmıştır. İstatistiki anlamlılık için 0.05 manidarlık düzeyi benimsenmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırma kapsamına alınan okullara devam eden öğrencilerin özelliklerine göre durumu genellikle Türkiye genelindeki ya da Ankara ili merkezindeki duruma benzerlik göstermektedir. Buna göre, erkek öğrencilerin sayısı, kız öğrencilerden oldukça fazladır. Öğrenci sayıları 1. sınıf seviyesinde yığılmakta, sınıf seviyesi yükseldikçe azalmaktadır. Öğrencilerin %82,92'si 15-17 arası kabul edilen normal lise yaşındadır. Bu yaş kümesinin yukarıda olan öğrencilerin oranı %15,43'tür. Sınıf geçme oranı %84,59'dur.

Öğrencilerin okullara göre dağılımlarında, okulların seçiminde örneklem alma yoluna gidilmemesi nedeniyle Ankara ili merkezindeki durumdan önemli farklılıklar görülmektedir. Araştırma kapsamına alınan okullara devam eden öğrencilerin okulların özelliklerine göre dağılımları daha dengelidir.

1. Disipline Aykırı Davranışta Bulunan Öğrenciler: Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, araştırma kapsamına alınan okullara devam eden toplam 16.332 öğrencinin 937'si başka bir deyişle %5,75'i, 1978-1979 öğretim yılında en az bir kez disipline aykırı davranış ya da davranışlarda bulunmuşlardır.

Elde edilen bu oran, diğer araştırma sonuçlarına göre oldukça yüksektir. Bu konuda yapılan araştırmaların sonuncusu 1974-1975

yılında gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de bu öğretim yılını izleyen dönemlerde ortaöğretim kurumlarını da etkileyen önemli siyasi gelişmelerin varlığı, bunun yanında, 1978-1979 öğretim yılında yürürlüğe giren yeni Disiplin Yönetmeliği'nde cezayı gerektiren davranış alanının genişletilmesi, bu oran artışının muhtemel nedenleri olarak görülmektedir.

Bunun yanında, disipline aykırı davranışta bulunan 937 öğrenciden 153'ü en az iki kez disiplin kurullarına konu edilmişlerdir. Aynı öğretim yılında altı kez disipline aykırı davranışta bulunan dört öğrenci belirlenmiştir.

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin cinsiyet, sınıf seviyesi, yaş ve sınıf geçme özellikleriyle disipline aykırı davranışta bulunma durumları benimsenen manidarlık düzeyinde birbirlerine bağımlı bulunmuştur.

Yine araştırma bulgularına göre, öğrencilerin cinsiyet, sınıf seviyesi, yaş ve sınıf seçme özellikleriyle disipline aykırı davranışta bulunma durumları benimsenen manidarlık düzeyinde birbirlerine bağımlı bulunmuştur.

Buna göre, erkek öğrencilerde, III. sınıf seviyesinde bulunan öğrencilerde, normal ortaöğretim yaşından ileri yaşlarda bulunan öğrencilerde ve başarısız öğrencilerde disipline aykırı davranışlarda bulunma durumu daha yüksek oranlarda görülmektedir.

Erkek öğrencilerde disipline aykırı davranışta bulunma oranının yüksek olması, bu konuda yapılan diğer araştırmaların da ortak bulgusudur. Disipline aykırı davranışların çoğu kez açık saldırganlık niteliği taşıması ve bu nitelikteki davranışların erkek öğrencilerde daha yaygın olarak görülmesi, araştırma sonucunda ortaya çıkan durumun muhtemel nedeni olarak değerlendirilebilir.

Bunun yanında disipline aykırı davranışta bulunan öğrencilerin ileri sınıflarda daha yüksek oranda olması, bu konuda yapılan araştırma ve belirlemelerle gelişir görülmektedir. Ancak yapılan araştırma ve belirlemelerin Türkiye'deki siyasi gelişmelerin ortaöğretim kurumlarını etkisi altına almazdan önce gerçekleştirilmiş olması, ortaya çıkan yeni duruma ilişkin olarak başka değerlendirmeleri zorunlu kılmaktadır.

Araştırma sonucunda disipline aykırı davranışta bulunan öğrencilerin normal ortaöğretim yaşından ileri yaşlarda daha yüksek oran-

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA DİSİPLİN UYGULAMALARI

da görülmesi, öğrencilerin ileri yaşlarda olma nedenlerine ilişkili olarak açıklanabilir. Genellikle öğrencilerin normal ortaöğretim yaşından daha büyük yaşlarda olmaları, okula ileri yaşlarda başlamanın, öğrenime bir süre ara vermenin ya da sınıfta kalmanın bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Okula ileri yaşlarda başlamanın ya da öğrenime bir süre ara vermenin, çocuk ya da gencin okula uyum sağlamasında yaratabileceği sorunlar yanında, sınıfta kalma olayının doğrudan ya da dolaylı olarak yaratabileceği uyum sorunları, çocuk ya da gencin disipline aykırı davranışta bulunmasına uygun bir ortam hazırlamaktadır. Araştırmada ortaya çıkan durum, bu gerçeğin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Araştırma bulgularına göre, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi, öğrenci sayısı, türü ve eğitim durumuyla öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma durumları, benimsenen maddelik düzeyinde birbirlerine bağlı bulunmuştur.

Buna göre, bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi düşük, öğrenci sayısı "2.000'den az", mesleki, karma ve erkek okullardaki öğrencilerde disipline aykırı davranışlarda bulunma durumu daha yüksek oranlarda görülmektedir.

Disipline aykırı davranışlarda bulunan öğrencilerin bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu düşük olan okullarda daha yüksek oranda görülmesinin nedeni, yoksullukla uyum arasındaki ilişkide aranabilir. Yoksulluğun kişide doğrudan ya da dolaylı olarak yaratabileceği uyum sorunları yanında, bu çevreden gelen çocuk ya da gençlerin, kendilerini daha avantajlı çevrelerde yaşayanlarla karşılaştırmaları, çocuk ya da gencin kendi benliği ve çevresiyle ilişkilerinde çeşitli uyum sorunlarına neden olabilmektedir. Bu olumsuz ortam içerisinde, çocuk ya da gencin okulda disipline aykırı davranışta bulunma olasılığı artmaktadır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan durum bu gerçeğin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Disipline aykırı davranışta bulunan öğrencilerin öğrenci sayısı "2.000'den az" olan okullarda daha yaygın olarak görülmesi ise bu okullarda düzen ve disiplini bozan davranışların öğretmen ya da yöneticilerce daha kolaylıkla fark edilebileceği varsayımı içerisinde yorumlanabilir. Ancak bu konuda başka araştırmalara gereksinim vardır.

Meslek lisesi öğrencilerinde disipline aykırı davranışta bulunma durumunun genel lise öğrencilerine göre daha yüksek oranda olması,

iki yönden ele alınmıştır. Bunlardan ilki, meslek liselerine devam eden öğrencilerin ortalama olarak genel liselere devam eden öğrencilere göre sosyo-ekonomik düzeyi daha düşük olan ailelerden gelmeleridir. Bu durum doğrudan ya da dolaylı olarak gençte bazı uyum sorunlarının ortaya çıkmasına uygun bir ortam hazırlamaktadır. Bu sorunların bir bölümü disipline aykırı davranış olarak okul yönetimine yansımaktadır. İkincisi ise araştırma kapsamına alınan altı meslek lisesinin üçünün siyasi nitelikteki öğrenci olaylarının yoğun olduğu Teknik Okullar semtinde bulunmasına ilişkindir. Bu ortamdaki okulların etkinliği çoğu kez kaçınılmaz olmaktadır.

Karma ve erkek meslek liselerinde disipline aykırı davranışta bulunan öğrenci oranlarının yüksek olması, erkek öğrencilerde disipline aykırı davranışta bulunma durumunun kızlara oranla daha yaygın olarak görülmesinin bir sonucu olarak yorumlanabilir. Nitekim eğitim durumları karma olmasına karşın karma meslek liselerine devam eden kız öğrenci sayıları 30 ile 40 arasında değişmektedir. Bu okulların büyük bir bölümünü yine erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

2. Disipline Aykırı Bulunan Öğrenci Davranışları: Araştırma kapsamına alınan okullarda 1978-1979 öğretim yılında disipline aykırı bulunan 1.148 öğrenci davranışı belirlenmiştir. Okul kayıtlarına göre, bu davranışların 512'si başka bir deyişle %44,60'ı görünürde siyasi nitelik taşımaktadır.

Davranışların görülme sıklıklarına göre yapılan sıralamasında birinci sırayı "kavga yapmak ya da kavga olayına karışmak" davranışı almaktadır. 194 öğrencide disipline aykırı bulunan bu davranışın yaklaşık 3/4'ü siyasi nitelik taşımaktadır. Bunu sırayla "okuldan ya da dersten kaçmak", "öğretmen ya da yöneticiye saygısızlık", "gerçekleştirilen boykot ya da forumu düzenlemek", "izinsiz düzenlenen gösteriye katılmak ve banliyö trenini işgal etmek", "boykota katılmak", "derste başka şeylerle ilgilenmek ya da gürültü yapmak", "okul yönetimine toplu olarak başvurmak" gibi davranışlar izlenmektedir.

3. Disiplin Uygulamaları : Okullarda disipline aykırı davranışlarda bulunan öğrenci, disiplin yönetmeliğinin gereği olarak okul müdürünün girişimiyle disiplin kuruluna konu edilmektedir. Araştırma bulgularına göre, disipline aykırı davranışların yaklaşık yarısı öğretmen ve müdür yardımcıları tarafından okul müdürlerine yansıtılmışlardır. Doğrudan okul müdürünün belirlediği davranışlar, disipline ay-

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA DISİPLİN UYGULAMALARI

kırı davranışların yaklaşık 1/3'ünü oluşturmaktadır. Başta Ankara Sıkı Yönetim Komutanlığı olmak üzere okul müdürlerine okul dışından yansıtılan davranışların oran ise %14,72'dir.

Okul müdürlerine bildirilen ya da şikayet edilen öğrencilerin tamamı okul müdürleri tarafından disiplin kurullarına gönderilmişlerdir. Öğrencilerin burada buldukları bildirilen davranışa ilişkin savunmaları alınmıştır. Öğrenci davranışları genel bir değerlendirmeye konu edildiklerinde, bulunulan davranışın niteliğine göre, önemli farklılıklar görülmektedir. Genellikle siyasi nitelik taşıyan davranışta bulunduğu bildirilen öğrencilerin savunmalarında davranışlar reddedilmekte, buna karşılık disipline aykırı davranışı siyasi nitelik taşımayan öğrenci savunmalarında davranışın reddedilmesi yerine davranışı normal gösterecek nedenler sıralanmaktadır. İkinci kümedeki öğrenci savunmalarının %20'sinde öğretmen suçlanmaktadır.

Disiplin yönetmeliğinin gereği olarak, disiplin kurulunda öğrencinin savunmasıyla birlikte, varsa tanıkların da sorguları yapılarak bir karara varılmaktadır. Araştırma bulguların göre, disiplin kurulu kararlarının yaklaşık 3/4'ü cezai nitelik taşımaktadır. Verilen cezaların yarısına yakını öğrencinin kısa ya da uzun bir süre ya da tasdiknameyle okuldan uzaklaştırılmasını öngörmektedir. En sık yinelenen disiplin kurulu kararı öğrenciye "kınama" cezası verilmesine ilişkindir. Bunu yine cezai nitelik taşıyan "uyarma" ve "3 gün okuldan uzaklaştırma" cezaları izlemektedir.

Disiplin kurulu kararları disipline aykırı bulunan davranışların niteliklerine göre değerlendirildiğinde, siyasi nitelikteki davranışlarda bulunan öğrencilere ilişkin olarak alınan kararlarda, öğrencilerin cezalandırılmaması durumu daha yaygındır, denebilir. Ancak bu öğrencilere verilen cezalar, diğer öğrencilere verilen cezalardan daha ağır nitelikte görülmektedir.

Disiplin yönetmeliğine göre, okul disiplin kurullarınca verilen "uyarı", "mahrumiyet" ve "okuldan kısa süreli uzaklaştırma" cezaları, okul müdürünce onaylandıktan sonra yürürlüğe girebilmektedir. Araştırmanın gerçekleştirildiği öğretim yılında, bir karar dışında, disiplin kurulu kararlarının tamamı okul müdürlerince onaylanmıştır.

Yine disiplin yönetmeliğine göre, okul disiplin kurullarınca verilen "tasdiknameyle uzaklaştırma", "okuldan uzun süreli uzaklaştırma" ve "okuldan uzun süreli ve tasdiknameyle uzaklaştırma" cezaları, il milli eğitim müdürünün ya da görevlendireceği bir yardımcısının

başkanlığında, temel eğitim II. kademe (ortaokul) ve ortaöğretim kurumları müdürlerinden oluşan üst disiplin kurulunca onaylandıktan sonra yürürlüğe girebilmektedir. Araştırma bulguları sonucunda, üst disiplin kurulunun onayını gerektiren 52 ceza kararından yalnızca 10'unun üst disiplin kurulunca onaylanmadığı, verilen cezaların halletildiği, diğer ceza kararlarının tamamının onaylandığı belirlenmiştir.

Disiplin yönetmeliği okul disiplin kuruluna, okul müdürünün göndereceği disipline aykırı davranışta bulunan öğrencilere ilişkin karar almak yanında, davranışların nedenlerini incelemek ve bunları ortadan kaldırmak yollarını aramak görevini de vermiştir. Ancak okullardaki disiplin kurullarının bu yöndeki etkinliklerinin genellikle öğretim yılı başında toplanıp okulda düzen ve disiplini sağlamak için alınması gerekli önlemleri kararlaştırmakla sınırlı kaldığı belirlenmiştir. Yönetmelikte öngörülmesine rağmen, rehberlik servisi bulunan altı okulda, disiplin kurullarıyla rehberlik servisleri arasında sürekli bir işbirliğinin somut delillerine rastlanamamıştır.

Bunun yanında, okullarda öğrencilerin disiplin uygulamalarında sorumluluk almaları amacıyla oluşturulan onur genel ve onur kurulları sembolik nitelikten öte bir değer taşımamaktadırlar. Okulların birçoğunda karar defterleri bile bulunmayan bu kurulların, karar defterleri bulunan okullarda deftere geçen kayıtları yalnızca kurullara üye seçimine ilişkindir.

4. Disipline Aykırı Davranışların Oluşumunda "Zaman" etmesinin Rolü: Araştırmanın "zaman boyutunda 1978-1979, 1975-1976 ve 1972-1973 öğretim yılları ele alınmıştır.

Araştırma bulgularına göre, disipline aykırı davranışlarda bulunan öğrenciler en yüksek oranda 1978-1979 öğretim yılında görülmektedir. 1975-1976 ve 1972-1973 öğretim yıllarında yüzde oranla belirtilen yaygınlık derecesi ilkin %5,74'den %3,91'e sonra da %2,28'e düşmektedir.

Disipline aykırı davranışta bulunan öğrencilere en yaygın olarak 1978-1979 öğretim yılında rastlanması, Türkiye'de 1970'lerden başlayarak araştırmanın gerçekleştirildiği 1978-1979 öğretim yılına değin hızla yaygınlaşma eğilimi gösteren siyasi nitelikteki gençlik olaylarının giderek ortaöğretim kurumlarındaki öğrencileri de etkilemesinin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Nitekim araştırma kapsamına alınan okullarda 1972-1973 öğretim yılında disipline aykırı bulunan hiçbir siyasi nitelikteki davranış